

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG		
Ügyszám:	IV/ 00392 - 0 / 2023	
Érkezett:	2023 FEBR 21.	
Érkezés módja		
☐ POSTÁN	☐ @	☐ EGYÉB:
Példány:	Melléklet:	Kezelőiroda:
3	3X17+15	Jul

Alkotmánybíróság

Budapest
Donáti utca 35-45.
1015

Balassagyarmati Járásbíróság útján, elektronikusan előterjesztve
elsőd fokú ügyszám: 3.P.20.387/2021.

BALASSAGYARMATI JÁRÁSBÍRÓSÁG		
Kezélőirat száma:		
Érk.	2023 FEBR 10. 32/21	
Érkezett postán/faxon/e-mailen/elektronikusan/gyűjtőládába, személyesen/átadókönyvvel.		
Példány:	Melléklet:	Illaték:
Ütőirat száma:	P.20.387/2021	

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírottak

mint Indítványozó 1, illetve

mint Indítványozó 2 (a

továbbiakban együtt: Indítványozók) – hivatalos iratok átvételére is jogosult – jogi képviselőnk, a Kovács Vince Ügyvédi Iroda útján (képv.: dr. Kovács Vince, székhely:

az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztjük elő.

Kérjük a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az alábbiakban részletesen kifejtett indokok alapján a Kúria 1/2022. számú BPJE jogegységi határozatát, mint a Balassagyarmati Törvényszék 9.Pf.20.336/2022/15. számú végzésében alkalmazott-, annak kizárólagos alapjául szolgáló alaptörvény-ellenes jogegységi határozatot semmisítse meg. Kérjük továbbá a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy a fentiek mellett az Abtv. 28. § (2) bekezdésében foglalt hatáskörében eljárva, szíveskedjen felülvizsgálni a Balassagyarmati Törvényszék 9.Pf.20.336/2022. számú eljárása alkotmányosságát is.

A kérelem anyagi jogi jogalapja Magyarország Alaptörvényének C) cikk (1) bekezdése (a hatalommegosztás elve), a 28. cikke (a bírói jogalkalmazás keretei), a XXVIII. cikk (1) bekezdése (tisztességes eljáráshoz való jog), valamint a XIII. cikk (1) bekezdése (tulajdonhoz való alkotmányos jog).

A kérelem eljárásjogi alapja az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 37. § (2) bekezdése, illetve az Abtv. 26. § (1) bekezdése, amelyek alapján az Alkotmánybíróság felülvizsgálja és megsemmisíti az egyedi bírósági ügyben alkalmazott Alaptörvénnyel ellentétes jogegységi határozatot, illetve az Abtv. 28. § (2) bekezdése, amely alapján az Alkotmánybíróság az Abtv. 26. § alapján előterjesztett panaszokkal kapcsolatban vizsgálja a bírósági eljárás alkotmányosságát is.

Az Indítványozók személyes érintettségét igazolja, hogy az Indítványozók felperesek voltak abban a polgári peres eljárásban, amelyet a Kúria 1/2022. számú BPJE jogegységi határozata alapján szüntetett meg a bíróság.

A Balassagyarmati Törvényszék 9.Pf.20.336/2022/15. számú végzését 2022. december 21. napján kézbesítették Indítványozók jogi képviselője részére, így a jelen alkotmányjogi panasz határidőben került előterjesztésre az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján.

A jelen ügy tárgyát képező alkotmányossági kérdés „*alapvető alkotmányjogi jelentőségű*” (Abtv. 29. §), ugyanis annak tárgya, hogy a Kúria a konkrét bírósági ügyben alkalmazott 1/2022. számú BPJE jogegységi határozatában megsértette-e az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésében foglalt hatalommegosztás elvét, az Alaptörvény 28. cikkében foglalt jogalkalmazási követelményeket, illetve az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárásból való jog követelményét akkor, amikor a 11/2003. (V. 8.) IM-BM-PM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) alapján a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 1. § (1) bekezdésével ellentétesen utasította büntetőeljárás útjára a Rendelet 89. § (1)-(2) bekezdései szerinti igény elbírálását. Továbbá alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként merül fel, hogy a fentiek szerinti Jogegységi határozat rendelkezései alapján történt permegszüntetés eredményezte-e az Indítványozóknak az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt alkotmányos tulajdonhoz való joga sérelmét.

Az Abtv. 52. § (5) bekezdése alapján az Indítványozók nem járulnak hozzá az adataik közzétételéhez.

Az Abtv. 53. § (2) bekezdése alapján jelen alkotmányjogi panasz a Balassagyarmati Járásbíróság útján került előterjesztésre elektronikus úton.

I. A tények

1. Indítványozók a Rendelet 89. § (1)-(2) bekezdései alapján polgári peres úton érvényesítették a kamatfizetési igényüket (a keresetlevél I/2. számon mellékelve) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, mint I. rendű, a Legfőbb Ügyészség, mint II. rendű és a Fővárosi Törvényszék, mint III. r. alperesekkel szemben.

2. Indítványozók keresete alapján indult peres eljárást – a Fővárosi Törvényszék alperesi érintettségére figyelemmel kijelölés útján eljárta – Szentendrei Járásbíróság hatáskör hiányában, a 8.P.20.070/2018/20. szám alatt megszüntette. Indokolása alapján a per nem tartozik a polgári bíróság hatáskörébe (I/3. számon mellékelve). Indítványozók ezt követően kamatigényüket a büntetőbíróság előtt próbálták érvényesíteni. A kamat iránti igényüket ugyanakkor a Fővárosi Törvényszék első fokon-, míg a Fővárosi Ítéltábla másodfokon elutasította (2.B.871/2014/18. számú-, illetve 1.Beüf.10.562/2018/3. számú döntések I/4., I/5. számon mellékelve).

3. Indítványozók – igényük a büntetőeljárásban történt jogerős elutasítását követően, azonos jogcímen: a Rendelet 89. § (1)-(2) bekezdései alapján – újfent keresetet terjesztettek elő alperesekkel szemben. A Rendelet *expressis verbis* nem mondja ki azt, hogy mely bíróság hatáskörébe tartozik az igény elbírálása, pusztán arra utal, hogy a büntetőeljárásban történt készpénzfoglalást követően a Rendelet alapján lehet bírói úton a kamatigényt érvényesíteni. A Rendelet tehát biztosítja az igény érvényesítésének lehetőségét, az erre hatáskörrel rendelkező bíróságot azonban nem jelöli meg.

4. A Pp. 1. § (1) bekezdése értelmében a Pp-t „*kell alkalmazni a bíróság eljárására, ha jogszabály biztosítja a bírói utat és törvény nem rendel eltérő szabályok alkalmazását*”. Tehát amennyiben bármely jogszabály biztosítja a bírói utat az adott igény elbírálására, úgy akkor nem a polgári bíróság hatáskörébe tartozik annak eldöntése, ha törvény arról külön rendelkezik. Amennyiben nincs ilyen törvényi rendelkezés, úgy a Pp. alapján kell eljárnia a bíróságnak.

5. Jelen esetben a Rendelet 89. § (1)-(2) bekezdései teremtették meg a kamatigény bírói úton való érvényesíthetőségét. Ugyanakkor a Rendelet nem rendelkezett arról, hogy ezen igényt mely bíróság köteles elbírálni. A büntetőeljárásról szóló XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 321-322. §§ rendelkeznek arról, hogy a lefoglalt dolgot vagy az annak helyébe lépő értéket kinek kell kiadni. A Be. nem szól arról, hogy a lefoglalás utáni kamatigényt milyen eljárásban lehet érvényesíteni, ugyanakkor a 322. § kifejezetten arról rendelkezik, hogy a Be. keretein belül meghatározottakon túl a jogosult a polgári jog szabályai szerint érvényesítheti az igényét. Azaz a büntetőeljárásról szóló törvény sem rendel az igény elbírálását a büntetőbíróság hatáskörébe, sőt az „egyéb” igények elbírálását kifejezetten a polgári bíróság hatáskörébe utalja.

6. A Balassagyarmati Járásbíróság a 3.P.20.243/2019/31. számon meghozott elsőfokú ítéletében (I/6. számon mellékelve) elutasította Indítványozók keresetét azzal, hogy megítélése szerint azon pénzüsszeget, amely lefoglalása alapján Indítványozók kamatigénnyel éltek, nem bűnjelként, hanem biztosítási intézkedésként foglalta le az I. r. alperes jogelődjé, a Rendelet ugyanakkor a bűnjelként

lefoglalt pénzösszeg után ír elő a bíróság szerint a foglalást foganatosító hatóságok számára kamatfizetési kötelezettséget és csak arra az esetre, ha a pénzeszköz foglalásból kerül visszafizetésre. Indítványozók fellebbezése nyomán eljáró Balassagyarmati Törvényszék a 9.Pf.20.097/2020/8. számon meghozott ítéletével (I/7. számon mellékelve) helybenhagyta az elsőfokú bíróság döntését. Indítványozók felülvizsgálati kérelme nyomán a Kúria a Pfv.III.21.047/2020/18. számon meghozott végzésével (I/8. számon mellékelve) a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat meghozatalára utasította. A végzése indokolásában megállapította, hogy a perben teljesülnek a bűnjelként lefoglalt pénz utáni kamatfizetési kötelezettség konjunktív feltételei. Kiemelte továbbá a Kúria, hogy ahhoz, hogy a kamatfizetésről dönten lehessen, szükséges annak vizsgálata, hogy a rendelkezési jog az adott időszakra vonatkozóan melyik alperest illette meg. Azonban mivel ezt az eljáró bíróságok nem vizsgálták a polgári perben, szükséges az eljárás megismétlése.

7. Az elsőfokú bíróság a Kúria végzése nyomán a megismételt eljárásban hozott 3.P.20.387/2021/24. számon meghozott elsőfokú ítéletével (I/9. számon mellékelve) kötelezte alpereseket összesen 25 817 981,-Ft kamat és 9 709 968,-Ft perköltség megfizetésére az Indítványozók javára.

8. Az ítélet ellen II. és III. r. alperesek éltek fellebbezéssel, amelyben elsődlegesen kérték a per megszüntetését, másodlagosan a tárgyalás felfüggesztését a Kúria előtt 2021.E1JE.B.4. számon folyamatban levő jogegységi eljárásra tekintettel. A törvényszék a másodfokú tárgyalást 2022. március 29. napjára kitzúzte (I/10. sz. melléklet), majd a tárgyalást bármely érdemi indokolást mellőzően – a Pp. 229. § (2) bekezdésének megsértésével – elhalasztotta (I/10. sz. melléklet). Ezt követően a törvényszék a II. és III. r. alperesek – eljárás felfüggesztésére vonatkozó – kérelmének helyt adott és felfüggesztette a tárgyalást a jogegységi határozatnak a Magyar Közlönyben történő közzétételéig (I/12. számon mellékelve). Indítványozók ezen döntéssel szemben fellebbezéssel éltek, amely nyomán a Fővárosi Ítéltábla a 6.Pkf.25.475/2022/2. számú végzésével a felfüggesztő végzést megváltoztatta és elutasította az alperesek kérelmét (I/13. számon mellékelve). A felfüggesztésre tehát jogellenesen került sor, amelyre tekintettel – a Kúria végzésére-, illetve arra figyelemmel, hogy a jogegységi határozat ekkor még nem született meg – az elsőfokú ítéletet (érdemi részét tekintve legalábbis) helyben kellett volna hagynia.

9. Indítványozók pere folyamatban léte, pontosabban az eljárás jogellenes felfüggesztésének tartama alatt a Kúria meghozta az 1/2022. számú BPJE jogegységi határozatot (a továbbiakban: Jogegységi határozat, I/14. számon mellékelve). A Jogegységi határozatban a Kúria akként foglalt állást, hogy a Rendelet 89. § (1)-(2) bekezdései szerinti kamatigényt kizárólag büntetőeljárásban lehet érvényesíteni. A Kúria megítélése szerint a korábbi bírói gyakorlat „széttartó” volt, emiatt szükségeltetett a joggyakorlat egységesítése. Emellett a Kúria az Alaptörvény 28. cikkben foglalt ésszerű jogalkalmazási elv mentén arra a következtetésre jutott, hogy az ésszerűség és a józan ész alapján csak és kizárólag büntetőeljárásban érvényesíthető a fenti kamatigény érvényesíthetősége. A Kúria a Jogegységi határozatában nem jelölte meg azt a törvényt, amely konkrét rendelkezéseire alapítva állapította volna meg a büntetőbíróság hatáskörét.

10. A Kúria továbbá megállapította, hogy ezáltal a polgári peres eljárásban ún. pergátló akadályt képez az, hogy az igény elbírálására nem a polgári, hanem a büntetőbíróságnak van hatásköre.

11. A Jogegységi határozat nyomán a Balassagyarmati Törvényszék 9.Pf.20.336/2022/15. számon meghozott másodfokú végzésével (I/15. számon mellékelve) hatályon kívül helyezte az elsőfokú bíróság ítéletét és jogerősen megszüntette a pert. A végzés indokolása szerint *a törvényszék a 9.Pf.20.336/2022/14. számú végzésével a felpereseknek az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezésére irányuló kérelmét elutasította. (...) A felperesek nincsenek elzárva attól, hogy követelésüket közhatalommal okozott kár megtérítése címén érvényesítsék, a felperesek ennek eredménytelenségére való hivatkozása csupán feltételezésen alapul. (...) A felpereseknek a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmére történő hivatkozása a permegszüntetésről való döntés körében nem vehető figyelembe, a törvényszéknek erre tekintettel az ügy érdemi elbírálása és a per megszüntetése között mérlegelési lehetősége nem volt.* A törvényszék megítélése szerint tehát egyfelől nem volt helye az Indítványozók kérelmére az alaptörvény-ellenes Jogegységi határozattal szemben az Alkotmánybírósághoz fordulásnak. Megállapította továbbá, hogy mivel a Jogegységi határozat

értelmében Indítványozók igényét büntetőeljárásban kell elbírálni, ezért ez olyan perakadályt képez, amely alapján a keresetlevél visszautasításának, illetve utóbb a per megszüntetésének van helye. A törvényszéknek az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezésére irányuló kérelmét elutasító 9.Pf.20.336/2022/14. számú végzés nem került kézbesítésre Indítványozók részére. A másodfokú végzést 2022. december 21. napján kézbesítették Indítványozók jogi képviselője részére.

II. Az egyedi ügyben alkalmazott Jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének okai

A hatalommegosztás elve sérelme, illetve a bírói jogalkalmazás keretei – Alaptörvény C) cikk (1) bekezdése, valamint az Alaptörvény 28. cikke

Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata

12. Az Alkotmánybíróság a hatalommegosztás elvével kapcsolatban elvi érveléssel mondta ki a 3323/2022. (VII. 21.) AB határozat [27]-[28] pontjaiban, hogy az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésében rögzített alapelv lényege elsősorban nem a közhatalmi tevékenységek funkció szerinti elválasztása, hanem az, hogy az egyes hatalmi ágak kölcsönösen fékezik és ellensúlyozzák egymást. A hatalommegosztás klasszikus felfogása értelmében a törvényhozó hatalom az a hatalmi ág, amely általánosan kötelező magatartási szabályokat (törvényeket) alkot, a végrehajtó hatalom az, amelyik az általánosan kötelező magatartási szabályokat az egyedi esetekre vonatkoztatja, azokat hatósági jogkörben alkalmazza, a bíraskodó hatalom pedig az, amelyik dönt a jogszabályok alkalmazásával kapcsolatos jogvitákban.

13. Az Alkotmánybíróság korábban is számos esetben vizsgálta már jogegységi határozatnak az Alaptörvény C) (1) bekezdésében foglalt hatalommegosztás elvének való megfeleléseit. Az 2/2019. BJE határozatot *ex tunc* hatállyal semmisítette meg az Alkotmánybíróság az 1/2020. (I. 2.) AB határozatával, mivel az többek között megsértette a hatalommegosztás elvét akkor, amikor a vonatkozó anyagi jogi jogszabályi rendelkezésekkel ellentétes megállapításokat tett, ezáltal pedig lényegében a Kúria a jogalkalmazói szerepéből *de facto* jogalkotóvá vált. 19/2017. (VII. 18.) AB határozatban az Alkotmánybíróság kimondta, hogy az ott vizsgált BJE meghozatalakor a Kúria túllépte a jogegység biztosítására vonatkozó alaptörvényi felhatalmazás kereteit, ami az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésének sérelmét eredményezte. Egyúttal kijelentette az Alkotmánybíróság, hogy mivel a C) cikk (1) bekezdése sérelme megállapításra került, az Alaptörvény XXVIII. cikk sérelme vizsgálatát mellőzte.

14. Azaz, amennyiben a jogegységi határozat meghozatalakor a Kúria túlterjeszkedik a jogalkalmazói hatáskörén úgy az Alkotmánybíróság köteles megállapítani az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésében deklarált hatalommegosztás elve sérelmét.

15. Az Alaptörvény 28. cikke rendelkezik a bírói jogalkalmazás kereteiről. E szerint *a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuláját, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.*

16. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló olyan jogintézmény {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]}, amelynek elbírálása során az Alkotmánybíróság feladata, hogy az Alaptörvényben elismert alapjogoknak ténylegesen érvényt szerezzen. Ebből következően az Alkotmánybíróság feladatához tartozik annak megválaszolása is, hogy egy adott jogszabály mely jogalkalmazói értelmezése találkozik az Alaptörvényben elismert jogokban rejlő egyes követelményekkel. Az Alkotmánybíróság a konkrét döntés és a döntést támadó alkotmányjogi panaszban előadottak értékelése során figyelembe veszi az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontjában biztosított vizsgálati jogkörének határait is {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [51]; 3285/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [38]}. Ennek értelmében az Alkotmánybíróság mindaddig tartózkodik attól, hogy törvényértelmezési és szakjogi kérdésekben állást foglaljon {7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33], [38]}, amíg a jogalkalmazói jogértelmezés

közvetlenül nem befolyásolja valamely alapjog gyakorolhatóságát és tényleges érvényesülését {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [51]; megerősítve: 3208/2014. (VII. 21.) AB végzés, Indokolás [16]}. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti „szuperbíróság” szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el {3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza továbbá, hogy a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések önmagukban nem adhatnak alapot az alkotmányjogi panasznak {lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]; legutóbb például: 3379/2018. (XII. 5.) AB végzés, Indokolás [12]}. A jogi indokok helyességének vizsgálata főszabály szerint nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe.

17. Az Alkotmánybíróság – a fentiek szerint – az alaptörvény-ellenesség vizsgálata során az Alaptörvény 28. cikkében foglalt, a bíróságok jogalkalmazó tevékenységét meghatározó követelményre figyelemmel jár el. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény 28. cikke tehát a bíróságok részére alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie {7/2013. (III. 1.) AB határozat, a továbbiakban: Abh., Indokolás [33]; 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]}.

- *A fenti elvek alkalmazása a jelen ügyre*

18. Mindenekelőtt hangsúlyozzuk, hogy a jelen fejezetben kifejtésre kerülő, a hatalommegosztás elvét ért sérelmet nem önmagában panaszoljuk, hanem a későbbi fejezetekben bemutatásra kerülő alapvető jogi sérelmekkel egyetemben. Ugyanakkor a t. Alkotmánybíróságnak, mint az alaptörvénykonform jogrend legfőbb őrének – álláspontunk szerint legalábbis – nem pusztán az alapvető jogokat ért sérelmeket kötelessége vizsgálni, hanem az azok sérelmén keresztül megvalósuló egyéb, az Alaptörvénybe ütközést megvalósító körülményeket is.

19. A Kúria a Jogegységi határozatban – amely alapján megszüntetésre került Indítványozók polgári pere – akként foglalt állást, hogy az észszerűség és a józan ész alapján a Rendelet 89. § (1)-(2) bekezdései szerinti kamatigényt kizárólag a büntetőbíróság jogosult elbírálni, amely körülmény a polgári peres eljárásban pergátló akadályt képez.

20. E körben a Kúria *contra legem* és *contra constitutionem* járt el. A Pp. 1. § (1) bekezdésében foglalt követelmény szerint ugyanis, törvény rendelkezése alapján kerülhet megállapításra a polgári bíróságtól különböző bíróság hatásköre. Ezzel szemben a Kúria egy rendelet értelmezésével állapította meg a büntetőbíróság hatáskörét.

21. A Rendelet sem *expressis verbis*, sem *implicite* nem rendelkezett arról, hogy a 89. § (1)-(2) bekezdéseiben foglalt kamatigényt mely bíróság jogosult elbírálni. Nem is rendelkezhetett erről, hiszen a Pp. 1. § (1) bekezdés kógens rendelkezése értelmében erről kizárólag törvény rendelkezhetne. Ennek garanciális jelentősége van, hiszen a hatalommegosztás elve értelmében a törvényalkotó hatalom hatáskörébe tartozik annak meghatározása, hogy az adott igény elbírálására mely bíróságnak van hatásköre. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése értelmében továbbá, a bírósághoz való alapvető joggal kapcsolatos szabályokat az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése értelmében törvényben kell megállapítani.

22. A Kúria ugyan jogosult jogegységi határozatot hozni a joggyakorlat egységesítése körében, ezen eljárása során ugyanakkor, kizárólag a számára – az Alaptörvényben és a törvényekben – meghatározott jogalkalmazói hatásköre keretei között járhat csak el. A Kúria a jogegységesítő tevékenysége során nem hozhat a kógens jogszabályi rendelkezésekkel ellentétes döntést, azzal ugyanis nem értelmezi, hanem

felülírja a jogszabályokat. Azaz, még az Alaptörvény 28. cikkében foglalt jogértelmezési elvek alapján sem állapíthat meg olyan „jogegységesítő” rendelkezéseket, amelyek ellentétesek a vonatkozó jogszabályokkal, pontosabban azok nyelvtani értelmezésével, hiszen ekkor sérülne a jogszerűségi követelmény, amely nélkül nem alkalmazhatóak a jogértelmezési elvek sem.

23. A Kúria tehát nem értelmezte a Rendelet rendelkezéseit, amikor megállapította a büntetőbíróság hatáskörét, hanem át- vagy felülírta, illetve kiegészítette azt. Mindezzel – az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdését megsértve – túlterjeszkedett a jogalkalmazói hatáskörén, tiltottan átvéve az Országgyűlést illető törvényhozói hatáskört. Sem a Rendelet, sem egyéb törvény nem rendelkezett arról, hogy mely bíróság köteles a Rendelet 89. § (1)-(2) bekezdései szerinti kamatigény elbírálására, így a Pp. 1. § (1) bekezdése értelmében ezen igényt a polgári bíróságnak kell-, illetve kellett volna elbíralnia. Ezt a Kúria semmilyen jogértelmezési elv nyomán nem írhatta volna felül, hiszen a Pp. kógens rendelkezései mindenkor kötik a Kúriát is. Azáltal, hogy a Kúria lényegében bírói hatásköri szabályt állapított meg az 1/2022. számú BPJE jogegységi határozatában, véleményünk szerint megsértette az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésében foglalt hatalommegosztás alkotmányos alapelvét.

24. A t. Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszok esetében megköveteli az alapvető jogok sérelmére történő hivatkozást, így alább kifejtésre kerülnek a konkrét ügyben alkalmazott Jogegységi határozattal kapcsolatban felmerülő alapvető jogi anomáliák is azzal, hogy azokkal szorosan összefügg a fent bemutatott hatalommegosztás elvét ért sérelem.

A tisztességes eljáráshoz való jog sérelme – Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés

Az Alkotmánybíróság, illetve az Emberi Jogok Európai Bírósága irányadó gyakorlata

25. Az Alaptörvény fent bemutatott 28. cikk szerinti sérelme a tisztességes eljáráshoz való jogtól nem választható el, a két elvárás egymásra tekintettel is értelmezést nyert az Alkotmánybíróság 23_2018 AB határozatában a következők szerint: „Az Alaptörvény 28. cikke és XXVIII. cikk (1) bekezdése természetes fogalmi egységet alkotnak. A jogértelmezés Alaptörvényben rögzített elveinek betartása minden kétséget kizáróan részét képezi a tisztességes bírósági eljárásban megvalósuló jogértelmezéssel szemben állított minimális alkotmányos követelményeknek.” (Indokolás [26] bekezdés). A hivatkozott határozat [28] pontja megállapítja továbbá, hogy amennyiben a bíróság kilép abból a jogértelmezési keretből, amelyet az Alaptörvény számára előír, úgy döntése önkényessé válik. Az Alkotmánybíróság ugyanitt kimondta, hogy „az önkényes bírói jogértelmezés sértheti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot. Az Alkotmánybíróság az Abh2.-ben kapcsolta össze a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot és az önkényes jogalkalmazás tilalmát.

26. A hivatkozott 20/2017. (VII. 18.) AB határozat szerint továbbá: „[a] bírói függetlenségnek nem korlátja, sokkal inkább biztosítéka a törvényeknek való alávetettség: a bírónak a határozatait a jogszabályok alapján kell meghoznia. Ha a törvénynek való alávetettségtől a bíróság eloldja magát, saját függetlenségének egyik tárgyi alapját vonja el. A vonatkozó jogszabályokat be nem tartó bíróság lényegében visszaél saját függetlenségével, amely adott esetben ezen keresztül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét okozhatja. Az a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelvével (Indokolás [23]).”

27. Az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bíralja el.

28. Az Alkotmánybíróság Alaptörvény hatálybalépését követően is töretlen gyakorlata értelmében a tisztességes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás „méltánytalan” vagy „igazságtalan”, avagy „nem tisztességes”.

29. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog értelmezésére vonatkozó alkotmánybírósági gyakorlatot legutóbb a 3025/2016. (II. 23.) AB határozat foglalta össze. E döntés Indokolásának [19] bekezdése szerint „egy eljárás tisztességességét mindig esetről estre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembevételével, ettől függetlenül ugyanakkor nevesíteni lehet számos olyan követelményt, amelyeknek egy eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön. Polgári peres eljárásban így a tisztességes bírósági tárgyalás követelményének része a bírósághoz fordulás joga [...] a tárgyalás igazságosságának biztosítása [...], a tárgyalás nyilvánossága és a bírósági döntés nyilvános kihirdetése [...], a törvény által létrehozott bíróság [...], független és pártatlan eljárása [...], illetve a perek észszerű időn belül való befejezése [...]”.

30. A tisztességes eljárás követelményei közül a törvényes bíróhoz való joggal, illetőleg a törvényes bírótól való elvonás tilalmával kapcsolatban az Alkotmánybíróság korábbi határozatában kifejtette: „[a]z Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése és az Egyezmény 6. Cikk 1. pontja értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyét a törvény által felállított bíróság bírálja el. A törvény által felállított bíróságra vonatkozó követelmény magában foglalja a törvényes bíróhoz való jogot, vagyis azt, hogy egy konkrét ügyben az eljárási törvényekben megállapított általános hatásköri és illetékességi szabályok szerint irányadó bírói fórum (bíró) járjon el.” [32/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32]]

31. A tisztességes eljáráshoz való jog alkotmányos érvényesülése tehát magában foglalja az eljárás azon követelményét, hogy az megindítható legyen egy arra hatáskörrel rendelkező bírói fórum előtt. Ahogy azt az Alkotmánybíróság már az Alkotmány 57. §-ával összefüggésben is kifejtette – amely esetjogot az alaptörvényi megfogalmazás azonossága miatt¹ a mai napig irányadónak tart a fórum –, az eljárásnak ahhoz kell vezetnie, hogy a bíróság a perbe vitt jogokat és kötelezéseket az ott írt módon valóban "elbírálja": az összes, az Alkotmányban részletezett követelmény – a bíróság törvény által felállított volta, függetlensége és pártatlansága, az, hogy a tárgyalás igazságosan (a nemzetközi egyezmények szóhasználatával: fair, equitabement, in billiger Weise) és nyilvánosan folyjék – ezt a célt szolgálja, csak e követelmények teljesítésével lehet alkotmányosan véglegesnek számító, érdemi, a jogot megállapító döntést hozni.

32. Az Alkotmánybíróság 19/2015. (VI. 15.) AB határozata kifejtette továbbá, hogy önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása ugyanis nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, hiszen az alkotmányos szabályban előírt garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést. A tisztességes eljárás követelménye tehát magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is. A tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerét kielégítő hatékony bírói jogvédelem pedig attól függ, hogy az eljárási szabályok értelmében a bíróság mit vizsgálhat felül [35].

33. Az Alkotmánybíróság a fegyverek egyenlőségének elvét ugyan alapvetően a büntetőeljárás kapcsán értelmezte, azonban a tisztességes eljáráshoz való jog alapján alkalmazhatónak találta azt minden bírósági eljárás tekintetében, így polgári perek esetében is. (15/2002. (III. 29.) AB határozat)

34. Az EJEB álláspontja szerint nem felel meg az Egyezmény 6. Cikkében foglalt elvárásnak, ha a felülbírálati bírói fórum az alsóbb fokú bíróságnak az ügy lényegi kérdései tekintetében kifejtett érveit további vizsgálat és a vizsgálat indokainak előadása nélkül hagyja helyben (Helle v. Finnország, 20772/92.; 1997. december 19.; § 60.; Vojtechová v. Szlovákia, 59102/08.; 2012. szeptember 25., § 35.)

¹ Az Alkotmánybíróság a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában megállapította, hogy a hatályon kívül helyezett alkotmánybírósági határozatokban kidolgozott érvek, jogelvek és alkotmányossági összefüggések felhasználhatóak az újabb ügyekben vizsgálandó alkotmányjogi kérdések elbírálásakor is, „ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevételére és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntés indokolásába történő illesztése.” [13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32]] Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban megállapította, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt szabály értelmezésekor – az Alkotmánnyal fennálló tartalmi és kontextuális egyezés okán – irányadónak tekinti a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joggal kapcsolatban kimunkált korábbi alkotmánybírósági gyakorlatot.

35. A bírói függetlenség az igazságszolgáltatás függetlenségének legfontosabb garanciája. A független igazságszolgáltatás pedig a jogállami működés egyik fundamentuma. A bírói függetlenség nem alapjog, nem is a bíró kiváltsága, hanem a jogkeresők érdekét szolgálja. Ugyanakkor nemcsak igazságszolgáltatási vagy szervezési-igazgatási alapelv, hanem egyes elemeiben a bírói tisztséget viselő személy Alaptörvényben biztosított joga és kötelezettsége is (Az Alkotmánybíróság IV/03636/2012. számú határozata [43])

- *A fenti elvek alkalmazás a jelen ügyre*

36. A bírói jogalkalmazás kereteivel, az Alaptörvény 28. cikkével kapcsolatos (és fent részletesen előadott) jogsérelemnek – az Alkotmánybíróság hivatkozott gyakorlata alapján – a tisztességes eljárás vonatkozásában is értékelést kell nyernie. Megítélésünk szerint a Kúria azzal, hogy a Pp. 1. § (1) bekezdésében foglalt feltételek hiányában, a Rendelet szabályainak értelmezésével rendelte a büntetőbíróságok hatáskörébe a kamatról való döntéshozatalt – a jogszabályban számára biztosított értelmezési tartományból kilépve – önkényes rendelkezést alkotott, amely a tisztességes eljárás követelményének megsértéséhez vezetett. Ez utóbbiakra – illetve a fent hivatkozott Alkotmánybírósági gyakorlatra – figyelemmel kérjük a t. Alkotmánybíróságot, hogy a fenti 19.-23. pontokban részletesen előadott indokainkat a tisztességes eljáráshoz való jog vizsgálata körében is szíveskedjen figyelembe venni.

37. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében, amennyiben biztosított a bírói út, úgy a jogkeresőknek alkotmányos joguk nyílik arra, hogy az igényüket a törvény által felállított bíróság bírálja el. Amennyiben az igényt nem a vonatkozó törvények által megalakított bíróság bírálja el, úgy az eljárás *ipso facto* alaptörvény-ellenessé válik.

38. Az Indítványozók polgári pere a Jogegységi határozat rendelkezései alapján került megszüntetésre, mivel abban a Kúria a büntetőbíróság hatáskörébe utalta a Rendelet 89. § (1)-(2) bekezdésein alapuló igények elbírálását. Ugyanakkor – a fent kifejtettek alapján – az igényt nem a büntetőbíróságnak kell elbírálnia, így a Jogegységi határozat nyomán Indítványozóknak nem pusztán sérült, de lényegében meg is szűnt az igényük bírói úton való érvényesíthetősége azzal, hogy a polgári bíróság megállapította a hatásköre hiányát. A büntetőbíróság előtt, a már jogerősen befejezett ügyekben ugyanis erre – a Fővárosi Törvényszék 2.B.871/2014/18. számú, illetve az ezt helybenhagyó Fővárosi Ítéletábla 1.Beüf.10.562/2018/3. döntésében is deklaráltnak, erre vonatkozó büntetőeljárás jogszabályi rendelkezés hiányában – nincs lehetőség.

39. A Jogegységi Határozat ugyan utal arra, hogy amennyiben az eljárt büntetőbíróság a kamat vonatkozásában történő döntéshozatalt mellőzné, úgy a jogosult, az erre figyelemmel őt ért kár vonatkozásában – a kártérítés szabályai szerint – fordulhatna a polgári bírósághoz. Ezen utalás ugyanakkor nem biztosítja a Rendeletben meghatározott jogérvényesítés lehetőségét. A Jogegységi Határozatból következően az Indítványozók, a Rendelet szabályaiból következő (a joggyakorlat által is elismert) kamatfizetéshez való jogukat nem tudják perbe vinni, amelyet nem pótol, hogy igényükkel a Rendeletben foglaltaktól eltérően más – számukra sokkal terhesebb, és gyakorlatilag csak formális – jogcímen a polgári bírósághoz fordulhatnak. A más jogcímen – így kártérítés címén – történő igényérvényesítés érdemi lehetőségét már itt is vitatjuk, illetve a későbbiekben részletesen is bemutatjuk.

40. A Rendeletben foglalt jog perbevitelétől, e joga érvényesítése végett történő bírósághoz fordulás jogától tehát a Jogegységi Határozat elzárta Indítványozókat, amellyel az Indítványozók tisztességes eljáráshoz való joga – önmagában is – megsértésre került, amely jogsérelem az igényérvényesítés további lehetőségének mérlegelése hiányában is megállapítható.

41. Emellett azonban hivatkozni kívánunk arra is, hogy a Jogegységi Határozatban hivatkozott – kártérítés jogcímen történő – igényérvényesítés lehetősége a „fair trial” elvnek, minőségnek egyébként sem felel meg.

42. A Rendeletből következő önálló, objektív jogcím szerinti kamatfizetési igény lehetőségét ugyanis nem pótolhatja egy olyan jogcím, amely ugyanezen igény érvényesítésének lehetőségét szubjektív, felróhatósági alapon biztosítja, s amellyel az igényérvényesítést mind formálisan, mind tényszerűen általában is terhesebbé-, jelen ügyben pedig gyakorlatilag lehetetlenné teszi a jogosultak – így az Indítványozók – számára.

43. Utóbbiakat alátámasztva rá kívánunk mutatni-, illetve hivatkozni kívánunk arra, hogy a kártérítés jogcímén történő igényérvényesítés lehetősége a jelen panaszbeadvánnyal érintett konkrét ügyben mindössze formális. Kártérítés jogcímén a tényleges igényérvényesítés lehetősége gyakorlatilag kizárt, e jogcím érdemi lehetőséget nem biztosít a jogosultak – így az Indítványozók – részére. A büntetőbíróóságok ugyanis a Jogegységi Határozat meghozataláig egyetlen esetben – és ismereteink szerint azóta sem – hoztak döntést a lefoglalt összegek utáni a kamat vonatkozásában, a büntetőbíróóságok eljárása teljesen homogén, egységes és következetes volt e tekintetben. Erre figyelemmel pedig, a kártérítési perben eljáró bíróságok (illetve a per alperesei) megalapozottan hivatkozhatnak a jogorvoslat kimerítésének hiányára (a.), valamint a korábbi időszakban kialakult joggyakorlatra, s ezáltal felróhatóságuk hiányára, amelyek a kártérítés címén való igényérvényesítés feltételei (b.).

- a. Az Indítványozó – a kialakult joggyakorlatra tekintettel, s ennek egységét utóbb megerősítő Kúriai döntés okán – alappal mellőzte a jogorvoslati kérelem előterjesztését a büntetőeljárásban, ami a kártérítési igény feltétele (Ptk. 6: 548 § (1) bekezdés). A büntetőeljárásban ugyanis fel sem merülhetett az Indítványozó részéről, hogy az addig egységes joggyakorlat (Győri Törvényszék P.20.340/2013/46. számú-, Győri Ítéltábla Pf.III.20.074/2014/4. számú-, Tolna Megyei Bíróság 10.P.20.571/2008/38. számú-, Pécsi Ítéltábla Pf III 20 196-2010-9.számú ítéletei- I/10-13. sz. mellékletek) a Jogegységi Határozattal utóbb megváltoztatásra kerül.
- b. A kártérítés címén történő érdemi igényérvényesítésnek további akadályát jelenti a kirívóan súlyos jogsértés doktrínája. A Kúria, illetve az alsóbb fokú bíróságok által töretlenül alkalmazott, több évtizedes joggyakorlat szerint ugyanis, a kártérítési felelősség csak kirívóan súlyos jogalkalmazási és jogértelmezési tévedés esetén állapítható meg. Ahogyan erre például a jogegységi eljárás indítványozója által is hivatkozott egyik döntés rámutat: *Az ilyen kártérítési igény – az egyéb törvényi feltételek fennállta esetén – akkor lehet alapos, ha a jogerős döntésben megjelenő hiba kirívóan téves jogalkalmazás eredménye* (Győri Ítéltábla Pf.20019/2020/7., lásd továbbá: Kúria Pfv.20553/2019/8. számú precedensképes határozata). A Kúria több határozatában állást foglalt arról is, hogy *a jogalkalmazó szerv felelősség alóli mentesülését eredményezi az, ha az ügyben megállapított tényállás az alkalmazandó jogszabály többféle értelmezését veti fel* (BDT2008. 1817.) A joggyakorlat, illetve a kártérítési perben eljáró bíróság, a büntetőbíróóság kamatfizetésről való rendelkezése hiányát – amelyet a büntetőeljárásban az eddig (és jelenleg is) uralkodó gyakorlat szerint soha, egyetlen büntetőbíróóság sem gyakorolt, ám ezzel szemben az ugyanerről (a kamatfizetésről) való döntés polgári perben történő alkalmazása széles körű volt – nem tekinti olyan *kirívóan téves jogalkalmazásnak*, amely a jogosult igényét megalapozná. Nemzetközi kitekintésben az EJEB is rámutatott, hogy *a bírói hatóságok kártérítési felelőssége csak abban az esetben volt megállapítható, ha általuk szándékosan elkövetett eljárásjogi hiba került bizonyításra* (X.Y. kontra MAGYARORSZÁG ÜGY (43888/08. sz. kérelem). Ehhez tartozóan meg kívánjuk említeni, hogy a bíróságok ellen indított kártérítési perekben 94%-ban pervesztesek voltak az ezt kezdeményező felperesek (2014. évi adat). Az Indítványozók perében a III. r. alperest képviselő OBH Jogi képviseleti Osztályának álláspontját – a hatékony bírói jogvédelem szempontjából – jól mutatja a 2014.OBH.XXVI.B.607. számú beadványában kifejtett azon érvelése, miszerint nem tekinthető kirívóan súlyosan jogsértőnek a bírónak azon magatartása amellyel megszegte a Bjt. 22. § (1) bekezdésében foglalt bírói esküjét.

Utóbbi érvelésünkől következően – amely a Balassagyarmati Törvényszék megszüntető végzésében közöltekkel (végzés 21. pont) szemben nem *csupán feltételezés* – megállapítható, hogy a Jogegységi Határozatban foglalt kártérítés jogcímén történő érdekérvényesítésre Indítványozóknak nem volt lehetősége, s a lezárt ügyekre vonatkozóan erre általában sincs lehetőség. Utóbbiak alapján pedig az is megállapítható, hogy a Jogegységi Határozat csak formálisan biztosítja Indítványozók igényérvényesítéséhez a bírói út lehetőségét.

44. Végezetül azt is le kell szögezni, hogy a kártérítés címen történő jogérvényesítés lehetősége az Indítványozók ügyében – a bíróságok hibás döntései, illetve a hatásköri szabályok egymással ellentétes értelmezése alapján – bekövetkezett időmúlásra figyelemmel elévült. A kamatigény alapját képező büntetőügyben ugyanis 2016. november 25. napján jogerőre emelkedett (16. számú mellékletként csatoljuk). A Jogegységi Határozatban hivatkozott kártérítés címén történő igényérvényesítés lehetősége tehát – ez utóbbi tényre tekintettel is – mindössze formális, arra érdemi lehetőség a Ptk. 6:22. § (1) bekezdése alapján sincs.

45. Az Alkotmánybíróság több döntésében is rámutatott, hogy a jogi szabályozásnak – így a jogegységi határozatnak – olyan jogi környezetet kell teremtenie, hogy a felperesek perbe vitt jogai érdemben elbírálhatóak legyenek. (39/1997. (VII. 1.) AB határozat, 8/2011. (II. 18.) AB határozat, 5/2013. (II. 21.) AB határozat). A Rendelet alapján az Indítványozókat – a Kúria érdemi végzésére figyelemmel – vitán felül megillető jogok a Jogegységi Határozat alapján, annak kötelező rendelkezéseire tekintettel nem bírálhatók el érdemben. Az Indítványozók igényét, a keresettel érvényesített jogait – a hivatkozott Alkotmánybírósági döntésekkel szemben – nemhogy biztosítani mulasztotta el a jogegységi határozat, hanem az alkotmányos alapelvekkel szemben, a joggyakorlat szerint már biztosított igényérvényesítés lehetőségét is kifejezetten kizárja.

46. A Jogegységi Határozat meghozataláig irányadó joggyakorlat vonatkozásában rá kell mutatni továbbá, hogy – a Jogegységi Határozatban foglaltakkal szemben – az eljáró bíróságok gyakorlata nem volt „széttartó”. A Rendeletben foglaltak alapján eljáró bíróságok törvényszéki, és ítélőtáblai szinten kivétel nélkül-, valamint a Kúria – a fenti hivatkozott – érdemi végzésével ugyancsak megállapította hatáskörét korábban. Az egyetlen kivétel a Jogegységi Határozatban is hivatkozott Szentendrei Járásbíróság 8.P.20.070/2018/20. számú döntése volt, amely gyakorlatilag ugyanezen – a jelen panaszbeadvánnyal érintett – alapügyben született. A Szentendrei Járásbíróság előtt folyamatban volt ügy ugyanezen felek között, ténybeli és jogi alapját tekintve is pontosan ugyanabban az ügyben született, amelyet a Kúria utóbb érdemi végzésével elbírált. Ebből pedig az a megalapozott következtetés vonható le, hogy a Kúria – érdemi döntéshozatalával – implicit módon felülbírálta a járásbíróság hatásköre hiányát megállapító döntését. Utóbbiakra tekintettel az ítélkezési gyakorlat egyöntetű volt e kérdésben, a Jogegységi Határozatban foglaltakkal szemben, az eljáró bíróságok megállapították hatáskörüket, amelyet a Kúriának is észlelnie kellett jogegységi döntése meghozatala során. Erre tekintettel mind a Jogegységi Határozat, mind az annak alapján megszüntetett eljárás tisztességtelenségéhez vezet önmagában az a körülmény is, hogy a jogegységi eljárás feltételül szabott – az egyes eljáró bíróságok ítélkezési gyakorlata közötti – eltérő joggyakorlat-, s erre tekintettel a jogegységi eljárás feltételei érdemben nem álltak fenn. Ezért, a jogszabályi feltételek hiányában született jogegységi határozat, valamint a jogegységi határozat alapján született bírósági döntések sem lehetnek jogszerűek, az alapjogi rendelkezésekkel – különösen a tisztességes eljárás követelményével – konform, azzal összhangban lévő döntések.

47. A jogegységi eljárástól nem választható el, az eljárás tisztességtelensége körében értékelendő-, ezért kifogásoljuk azt is, hogy az eljárás kezdeményezője a legfőbb ügyész, azaz a II. fokú alperes vezető törvényes képviselője volt. Álláspontunk szerint a tisztességes eljárás – különösen annak egyik elemét jelentő fegyveregyenlőség elvének – megsértését jelentette, hogy a permegszüntetés kizárólagos alapját egy olyan jogi-döntéshozatali aktus képezte, amelyet – az első fokon (a Kúria érdemi-kötelező végzésére is figyelemmel) fizetésre kötelezett – II. r. alperes vezetője kezdeményez, az eljárásban ugyanakkor az Indítványozóknak (felpereseknek) még csak lehetősége sem volt felszólalni, érdekeiket bármely módon képviselni, illetve még a jogegységi eljárás iratai sem voltak megismerhetők számukra. Az eljárás tisztességtelenségére utal az a körülmény is, hogy a jogegységi eljárás kezdeményezője – II. r. alperes vezető törvényes képviselője – az álláspontja szerint „széttartó” joggyakorlat egységesítése iránt akkor gyakorolta erre vonatkozó jogkörét amikor a perben elsőként terhére döntött a bíróság, holott erre már akkor lehetősége volt, mikor a Szentendrei Járásbíróság Indítványozók keresetét megszüntette. Álláspontunk szerint, ha a gyakorlat sem ekkor, sem a büntetőbíróságok előtti igényérvényesítés alkalmával, sem pedig az Indítványozók újabb polgári igényérvényesítése alkalmával – mikor az eljáró bíróságok az alperesek javára döntöttek – nem volt „széttartó”, úgy önmagában aggályos, és megítélésünk szerint tisztességtelen e jogosítvány igénybevétele kifejezetten akkor, mikor a perbíróság alperesek ellenében dönt. Ez utóbbiból az a következtetés (is) levonható, hogy II. r. alperes a jogegységi

eljárást – a jogegységesítő törekvéssel szemben látszólag –, mint kvázi jogorvoslati lehetőséget veszi igénybe pervesztessége elkerülése érdekében. Utóbbiakat nyilván nem lehetséges tényként értékelni, az azonban leszögezhető, hogy az Indítványozók, és alperesek közötti polgári peres eljárást érdemben egy olyan – a II. r. alperest képviselőjében kezdeményezett – eljárás döntötte el, amely kezdeményezésére kizárólag II. r. alperesnek volt joga, és lehetősége, s amely eljárásban Indítványozók még csak formálisan sem vehettek részt, amely eljárás, és döntéshozatal a tisztességes eljárás egyik alapvető részét képező fegyveregyenlőség elvének nem felel meg.

48. Utóbbiak összegzésével tehát, a Jogegységi Határozatban megjelenő *contra legem* és – már a jogegységi eljárásban is megnyilvánuló – *contra constitutionem* döntéssel, illetve az ebből fakadó-, ennek alapján született megszüntető végzésekkel az Indítványozó mind a Rendeletből következő joga – a korábbi bírósági gyakorlat által is megerősített – önálló jogcímen történő, mind pedig a kártérítés jogcímen történő igényérvényesítéstől elzárásra került, valamint a büntetőeljárásban történő utólagos igényérvényesítés lehetősége is megszűnt.

49. A törvényes bíróhoz való jog továbbá, az eljárással szemben támasztott olyan objektív követelmény, amely nem enged mérlegelést. Tehát, amennyiben az eljáró bíróság nem volt törvényesen megalakítva, vagy ha a törvényes bíróság a jogszabályok kógens rendelkezéseivel szemben nem folytatja le az eljárást, úgy sérül az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított alapvető jog.

50. Így, habár a kógens törvényi rendelkezések értelmében a polgári bíróságnak kellett volna elbírálnia az ügyet, az a Kúria alaptörvény-ellenes Jogegységi határozata alapján – szintén alaptörvény-ellenesen – megállapította a hatásköre hiányát, így – mivel a törvényes bíróság nem hozott érdemi döntést az ügyben – elvonásra került Indítványozóknak a bírósághoz forduláshoz való alapvető joga.

Ez pedig olyan súlyosan sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt bírósághoz való alapvető jog követelményét, hogy az önmagában alapot képez a Jogegységi határozatnak a megsemmisítésére.

51. A fenitek alapján kérjük a t. Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg, hogy a Jogegységi határozat sérti Indítványozóknak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt alapvető jogát.

52. Ezen körülményre Indítványozók még a peres eljárás folyamatban léte alatt felhívták az eljáró másodfokú bíróság figyelmét és kérték, hogy az függesse fel az eljárást és forduljon a t. Alkotmánybírósághoz annak érdekében, hogy megállapításra kerüljön a Jogegységi határozat alaptörvény-ellenessége. A Balassagyarmati Törvényszék ezt megtagadta Indítványozóktól, holott az Abtv. 25. § (1) bekezdése kógens rendelkezése értelmében ez esetben a bíróságnak kötelessége lett volna kezdeményezni az egyedi normakontroll eljárást annak érdekében, hogy ne kerüljön a perben alaptörvény-ellenes jogegységi határozat alkalmazásra. A Balassagyarmati Törvényszék e körben nem foglalkozott a hatalommegosztás elvét ért súlyos sérelemmel, holott a Kúria a Jogegységi határozatában – a fent kifejtettek szerint – nyilvánvalóan megsértette azt.

53. Így pedig nem pusztán a konkrét perben alkalmazott Jogegységi határozat tekinthető alaptörvény-ellenesnek, hanem a másodfokú bíróság eljárása is, hiszen habár jogszabályi kötelessége lett volna az eljáró bíróságnak mindent megtenni azért, hogy ne kerüljön alkalmazásra a perben alaptörvény-ellenes jogegységi határozat, ezen kötelezettségének nem tett eleget, konzerválva ezáltal a bírósághoz való jogot sértő állapotot. S habár a magunk részéről elfogadjuk, és ismeretében vagyunk az Alkotmánybíróság – fentiekben is hivatkozott (16. pont) – joggyakorlatának, a Balassagyarmati Törvényszék sorozatos jogsértéseit nem tudjuk kizárólag jogértelmezési tévedésként, vagy ebből fakadó- és kizárólag az adott döntésekkel összefüggő önálló anyagi-, vagy eljárási jogsértésként értékelni, s annak alapjogi értékelésétől eltekinteni.

54. A törvényszék – a Kúria által hatályon kívül helyezett – másodfokú döntésében gyakorlatilag teljes egészében mellőzte az Indítványozók fellebbezésében előadottak értékelését, illetve döntésének indokolása is teljesen formális volt. Az Alkotmánybíróság 7/2013. (III.1.) AB határozatban, illetve a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatában foglalt szempontokkal szemben, felülvizsgálata érdemi indokait, ennek alapját gyakorlatilag teljes egészében mellőzte. A törvényszék ez utóbbi formális döntése az EJEB által a fellebbezési jogkörben hozott döntésekkel szembeni indokolási kötelezettség tárgyában hozott

döntésekkel is szemben álló. Ezt követően, a megismételt eljárásban kitűzött tárgyalást – mindennemű indokolás-, különösen a Pp. 229. § (2) bekezdésében a halasztás feltételül szabott „fontos” vagy a „*bíróság érdekkörében felmerült*” ok hiányában halasztotta el, ezen okról a jogszabály kötelező rendelkezése ellenére nem adott tájékoztatást. E tájékoztatási kötelezettségének kizárólag Indítványozók ezirányú kérésére, utólag tett eleget, amelyben olyan okot jelölt meg, ami a tárgyalás jogszerű elhalasztását nyilvánvalóan nem alapozta meg. Mindezek után, az eljárást szintén jogszabálysértő módon függesztette fel, amely döntése jól láthatóan arra irányult – a magunk részéről legalábbis ettől eltérő értelmét nem látjuk a felfüggesztésnek –, hogy az érdemi döntéshozatalt mellőzhesse. A felfüggesztésre annak ellenére került sor, hogy a Kúria végzésében foglaltak alapján – annak kötelező jellegére tekintettel – nemcsak lehetősége, hanem kötelessége is lett volna az érdemi döntéshozatal, amelyre minden lehetősége megvolt. Ehelyett jogszabálysértő-, és – látszólag legalábbis – szubjektív döntésével felfüggesztette az eljárást, amely utóbb az eljárás megszüntetéséhez vezetett. Az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezésére irányuló kérelmet elutasító végzésének kézbesítését pedig elmulasztotta.

55. A törvényszék eljárása, illetve döntése vonatkozásában külön pontban kifogásoljuk azon megállapítását, miszerint Indítványozóknak *a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmére történő hivatkozása a per megszüntetéséről való döntés körében nem vehető figyelembe*. A tisztességes eljárás elve olyan garanciális és generálisan érvényesülő követelmény, amelynek az eljárás egészében – így a *az ügy érdemi elbírálása és a per megszüntetése közötti mérlegelés* során is – érvényesülnie kell. Az pedig, hogy az eljáró bíróság önmaga deklarálja döntésében a tisztességes eljáráshoz való jog mellőzését – alapvetően, további indokolás hiányában is – sérti az Indítványozók Alaptörvény XXVIII. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogát, illetve az Alaptörvény 28. cikkében foglalt bírói jogalkalmazás (jogértelmezés) kereteit.

56. Álláspontunk szerint továbbá, a Balassagyarmati Törvényszék eljárása az Alaptörvény 26. cikkének megsértésén keresztül is az eljárás tisztességtelenségéhez vezetett. Az Alkotmánybíróság IV/03636/2012. számú határozata ([43] pont) egyértelműen kijelöli a bírói függetlenség alapelveinek kereteit. A határozat rámutat, hogy a bírói függetlenség egyik aspektusa a bíró döntési kötelezettsége. Álláspontunk szerint e kötelezettség a peres fél oldaláról jogosultságot teremt.

57. Ez utóbbi állításunkat látszik alátámasztani a bírói magatartás bangalorei alapelvei is. Az alapelvek „függetlenség” alapelve szerint *a bírói függetlenség a jogállamiság előfeltétele és a méltányos eljárás alapvető garanciája. Egy bíró ezért köteles a bírói függetlenséget fenntartani és megjelölni mind személyes, mind pedig intézményi szempontból*.

58. A döntéshozatal – mint a függetlensége alapvető része – abban is megnyilvánul, illetve a függetlenségnek abban is meg kell nyilvánulnia, hogy a döntést felvállalja és elvégzi, ahelyett, hogy ezt más – akár felsőbb szintű – bíróságokra hárítja. A bíró döntési kötelezettsége – illetve a fél oldaláról az ehhez való jogosultság – megköveteli, hogy az eljáró bíró (másodfokú bírói tanács) az előtte fekvő jogvitában – megfelelő határidőben – döntést hozzon, pláne ha ennek jogalapja a Kúria által már eldöntésre került, s kötelezettsége teljesítéseként csak összecszerűségi kérdésben kell állást foglalnia. Megítélésünk szerint a bírói függetlenség alapelveinek – s ezen keresztül a tisztességes eljárás követelményének – megsértését jelentette a Balassagyarmati Törvényszék részéről az eljárás felfüggesztése, így a döntéshozatal mellőzése annak ellenére, hogy döntéséhez minden adat, információ a rendelkezésére állt, sőt az ügy eldöntésére a Kúria egyértelmű utasítást is biztosított részére.

59. A Balassagyarmati Törvényszék eljárása egészéből, döntéseiből, illetve azoknak a Kúria, illetve az Ítéletábrla által is részben megerősített jogellenességéből – összességében értékelve ezeket – megállapítható, hogy a Törvényszék eljárása a tisztességes eljárás követelményének nem tesz eleget.

60. **Kérjük ezért a t. Alkotmánybíróságot, hogy az Abtv. 28. § (2) bekezdésében foglalt jogkörében szíveskedjen megvizsgálni a Balassagyarmati Törvényszék 9.Pf.20.336/2022/15. számon meghozott végzését és az azt megelőző másodfokú eljárás alkotmányosságát is.**

A tulajdonhoz való alkotmányos jog sérelme – Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdés

- Az Alkotmánybíróság, illetve az Emberi Jogok Európai Bírósága irányadó gyakorlata

61. Az Alkotmánybíróság a 3076/2017. (IV. 28.) AB határozatban foglalta össze a tulajdonhoz való alapvető joggal, illetve azon belül is a jogos várománnyal kapcsolatos álláspontját. E szerint az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében előírt rendelkezés alapvető jogi oltalomban részesíti tulajdont. Az Alkotmánybíróság felfogása szerint a tulajdon alkotmányjogi oltalma az értékgarancia és a közérdekű korlátozás ismérvei mentén elsősorban az állam közhatalmi beavatkozásaival szemben nyújt védelmet. Az Alkotmánybíróság emlékeztet az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében elismert tulajdonhoz fűződő jog körében kialakított következetes gyakorlatára, amely szerint az alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat, és nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével, sem a birtoklás, használat, rendelkezés részjogosítványai, sem pedig negatív és abszolút jogként való meghatározásával. Az alapjogként védett tulajdonhoz való jog tartalmát a mindenkor közjogi és (alkotmányos) magánjogi korlátokkal együtt kell érteni. Az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme mindig konkrét; függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától, illetve a korlátozás módjától is. A tulajdonhoz való alapjog a már megszerzett tulajdont, illetve kivételes esetekben a tulajdoni várományokat védi.

62. Az Alkotmánybíróság gyakorlata a tulajdonhoz való alapjog tekintetében nagyon megszorító, azonban az Alkotmánybíróság több korábbi határozatában is kiemelte, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága által kialakított standardokhoz tartja magát.

63. Az Emberi Jogok Európai Bírósága a Nagy Béláné kontra Magyarország-ügyben a tulajdonhoz való joggal kapcsolatban megállapította, hogy bár az Első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke csak a személy már létező javaira alkalmazandó, és tulajdon megszerzésére nem keletkeztet jogot (ld. *Stummer v. Austria* [GC], no. 37452/02, § 82, ECHR 2011), bizonyos körülmények között valamely vagyonelem megszerzésére vonatkozó „jogos várakozás” is védelmet élvezhet az Első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke alapján (*Nagy Béláné kontra Magyarország* [GC], 53080/13, § 74; ld. többek között *Anheuser-Busch Inc. v. Portugal* [GC], no. 73049/01, § 65, ECHR 2007-I). A jogos várakozásnak a pusztán reménynél konkrétabbnak kell lennie és jogszabályi rendelkezésen vagy jogi aktuson – például bírósági határozaton – kell alapulnia. Az a remény, hogy egy rég megszűnt tulajdonjog feléledhet, nem tekinthető „jóság”-nak; az olyan feltételes igény sem tekinthető „jóság”-nak, amely a feltétel be nem következése miatt elévült (ld. *Gratzinger and Gratzingerova v. the Czech Republic* (dec.) [GC], no. 39794/98, § 69 és § 73, ECHR 2002-VII). Továbbá, nem keletkezik „jogos várakozás” akkor, ha a hazai jog helyes értelmezése és alkalmazása vitatott, s a kérelmező beadványait a nemzeti bíróságok ezt követően elutasítják (ld. *Kopecký v. Slovakia* [GC], no. 44912/98, § 50, ECHR 2004-IX).

64. Ugyanakkor, a hazai jogban elismert tulajdonosi érdek az Első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkének alkalmazásában még akkor is „jóság”-nak minősülhet, ha bizonyos körülmények között visszavonható (*Nagy Béláné kontra Magyarország* [GC], 53080/13, § 75).

65. Ha az érintett személy nem teljesítette vagy többé már nem teljesíti egy adott juttatásban vagy nyugdíjban való részesüléshez a hazai jogban előírt jogi feltételeket, akkor abban az esetben nem történik beavatkozás az Első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkébe (ld. *Rasmussen v. Poland*, no. 38886/05, § 71, 28 April 2009), ha a feltételek a kérelmező adott juttatásra való jogosulttá válása előtt változtak meg (ld. a fent hivatkozott *Richardson*, § 17). Ha valamely nyugdíj felfüggesztésére vagy csökkentésére nem a kérelmező saját körülményeiben bekövetkezett változások, hanem a jogszabály vagy a jogszabály végrehajtásának megváltozása miatt került sor, akkor az az Első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkében biztosított jogokba való beavatkozást eredményezhet (*Nagy Béláné kontra Magyarország* [GC], 53080/13, § 86).

- A fenti elvek alkalmazása jelen ügyre

66. A támadott Jogegységi határozat értelmében Indítványozóknak a Rendelet 89. § (1)-(2) bekezdései alapján támasztott, összesen 25 000 000,- Ft-ot meghaladó kamatigényét kizárólag büntetőeljárásban lehetne elbírálni, amely körülmény alapján a polgári per megszüntetésre is került. Azonban a fent kifejtettek alapján megállapítható, hogy a Kúria határozata súlyosan alaptörvény-ellenes, az alapján pedig Indítványozókat megfosztották az igényük törvényes úton való érvényesíthetőségétől, azaz sérült a tulajdonhoz való alkotmányos joguk.

67. Tegyük fel továbbá – *ad absurdum* –, hogy valóban csak büntetőeljárásban lehetne érvényesíteni a jogellenes készpénzlefoglalást követően a Rendelet 89. § (1)-(2) bekezdései szerinti kamatigényt. Ez esetben a kamatjogosultak jelentős köre, így konkrétan Indítványozók részére is *ipso iure* kizárttá válna az igény érvényesítése, mivel esetükben az a büntetőeljárás, amelyben a lefoglalás megtörtént, már jogerősen lezárult. A Be. a preambuluma értelmében az eljárás tárgya a büntetőjogi felelősségre vonás. Amennyiben lezárul a büntetőeljárás, úgy olyan addicionális kérdések vonatkozásában, amelyek nem a terhelt felelősségre vonásával kapcsolatosak, nincs helye a büntetőeljárás újraindításának, valamint a korábbi határozatok kiegészítésének.

68. Így pedig amennyiben a jogellenes készpénzlefoglalás utáni kamatigényét a jogosult nem tudta a büntetőeljárásban érvényesíteni, úgy annak lezárultát követően – habár elméletileg lenne lehetősége az igényét érvényesíteni – valójában elesik attól, hogy az őt jogosan megillető kamatok számára megtérítsék.

69. Tehát megállapítható, hogy amennyiben a támadott Jogegységi határozat alapján a kamatigényt kizárólag büntetőeljárásban lehetne elbírálni, úgy Indítványozók elesnének az igényérvényesítés elvi lehetőségétől is. E körben következő lépésként azt kell megvizsgálni, hogy Indítványozók kamatigénye alkotmányos védelmet élvez-e.

70. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében az alkotmányos tulajdonjog köre szűkebb a polgári jogi tulajdonfogalomnál. Alapvetően az alkotmányos védelem a már megszerzett tulajdont védi, ugyanakkor bizonyos esetekben a jogos váromány is védelmet élvezhet. Különös tekintettel az Emberi Jogok Európai Bírósága által kimunkált gyakorlatra, megállapítható, hogy amennyiben a váromány a puszta várakozásnál konkrétabb és azt jogszabály konstituálja, úgy az jogszerűnek tekintendő. Sérül ugyanakkor a jogos váromány, amennyiben azt az állam indokolatlanul és kompenzáció nélkül vonja meg a jogosulttól.

71. A Rendelet 89. § (1)-(2) konstituálta Indítványozók részére az igényérvényesítés kereteit a készpénzlefoglalás utáni kamatigényükre. Indítványozókat, a Rendelet szabályai szerint vitán felül – a Jogegységi Határozat szerint is – megilleti a lefoglalt összegek után járó kamatigény. Indítványozók kamatigénye tehát nem pusztán egy reménybeli várakozás, hanem az egy jogszabályon alapuló konkrét igény.

72. Azáltal viszont, hogy egy lehetetlen jogi útra terelte a támadott Jogegységi határozat Indítványozók igényérvényesítését, a Kúria a jogegységi határozatával, illetve az alapján a Balassagyarmati Törvényszék a konkrét jogerős megszüntető végzésével lényegében megszüntették Indítványozóknak az igényérvényesítési lehetőségét, azaz elvonták az őket megillető jogos várományukat.

73. Így pedig megállapítható, hogy még ha *ad absurdum* valóban büntetőeljárásban is lehetne csak érvényesíteni a Rendelet 89. § (1)-(2) bekezdése szerinti igényt, úgy is súlyosan megsértené a támadott Jogegységi határozat Indítványozóknak az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való alkotmányos jogát.

III. Kérelem

Összegezve a fentebb részletesen kifejtett indokainkat, a megtámadott Jogegységi határozat sérti az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésében foglalt hatalommegosztás elvét, az Alaptörvény 28. cikkét, Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot, valamint az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való alkotmányos jogot.

Tisztelt Alkotmánybíróság!

A beadványban részletesen kifejtett indokok alapján kérjük, hogy a Kúria 1/2022. számú BPJE jogegységi határozatát, mint az egyedi bírósági ügyben alkalmazott alaptörvény-ellenes jogegységi határozatot – annak meghozatalára visszamenő hatállyal – semmisítse meg, illetve ezzel kapcsolatban vizsgálja felül a Balassagyarmati Törvényszéken 9.Pf.20.336/2022. ügyszámon folyamatban volt eljárás alkotmányosságát is.

Budapest, 2023. február 9.

Tisztelettel,

Az Indítványozó képviselőjében:

**Dr. Kovács
Vince**

Digitálisan aláírta: Dr.
Kovács Vince
Dátum: 2023.02.09 16:43:31
+01'00'

.....
Kovács Vince Ügyvédi Iroda
dr. Kovács Vince
ügyvéd

